ŠKOLSKÉ RADY JAKO NÁSTROJ DEMOKRACIE A PARTICIPACE RODIČŮ VE ŠKOLE.

Petr Chaluš

Klíčová slova: školská rada, správa školy, demokracie ve škole, participace, zapojení rodičů

Cílem příspěvku je představení přehledové studie výzkumu školských rad, která je podkladem pro dizertační výzkumný projekt autora příspěvku. Dizertační výzkum školských rad v České republice je ve fázi předvýzkumu. Bude prezentován plán výzkumu, výzkumné otázky, metodologie a první data z předvýzkumu případu školské rady základní školy. Školské rady jsou v rámci projektu nahlíženy zejména v rámci demokracie ve škole a participace rodičů na správě školy. Výzkum se zaměřuje na zkušenosti členů školských rad s dopady své činnosti na demokracii ve škole a zkušenosti rodičů s participací na správě školy. Očekávaným přínosem příspěvku i dizertačního projektu je zvýšení zájmu o stav školských rad v českém prostředí a podněty pro rozvoj školských rad. Dizertační práce jako celek má přispět i k obohacení teorií vztahujícím se k demokracii ve škole.

Teoretický a konceptuální rámec tvoří teorie vzdělávání vztahující se k demokracii, koncepty demokratického vedení a participace. Demokratickou teorii vzdělávání zakládá Gutman (1987) na sdílení vzdělávací autority mezi státem, rodinou a jednotlivcem. Jako projev demokratického vzdělávání popisuje kreativní konflikt mezi centrálním řízením, profesionály a místní komunitou. Školské rady v českém kontextu mohou být prostorem pro tento dialog. Woods (2005) ve svém demokratickém konceptu vedení ve vzdělávání popisuje školu jako vzdělávací komunitu učících se, kde je sdílena moc, naděje a zdroje. Školská rada pak je nejen demokratickou správou instituce, je i podporou sounáležitosti ve vzdělávací misi školy. Koncepce participace umožňují zachytit zapojení rodičů, jak výzkum školských rad zakotvil Stelmach (2016) v teoretickém modelu Arstein (1969) popisujícím úrovně a kvalitu participace veřejnosti.

Základem pro dizertační výzkum je přehledová studie výzkumu školských rad v mezinárodním měřítku se zaměřením na demokracii ve škole a participaci rodičů. Předvýzkum probíhá jako případová studie jedné školské rady základní školy, která je unikátním případem školy s dlouhodobou tradicí demokratických principů, otevřenosti rodičům a zároveň je školou zřizovanou městskou částí. Podstatou je sbírání dat autorem přímo v reálném prostředí s využitím postupů etnografického

designu, terénních poznámek. Dizertační práce vychází z kvalitativní metodologie, zajímá se zejména o zkušenosti členů školských rad - jak zažívají své členství, jak vnímají svůj přínos pro demokracii ve škole. V českém prostředí pak školské rady jsou z hlediska školské politiky důležitým nástrojem participace rodičů ve škole, proto jednou z výzkumných otázek je také to, jak rodiče vnímají tuto participaci prostřednictvím školských rad. Data z rozhovorů budou analyzovaná s využitím technik v rámci zakotvené teorie.

Na konferenci budou prezentovány průběžné závěry z přehledové studie a předvýzkumu. Budou představeny možné cesty výzkumu školských rad a jejich ukotvení v širších teoretických konceptech, přínosných pro pedagogickou vědu. Přehled situace, vývoje legislativy a reflexe školských rad v ČR za posledních 20 let naváže na přehled, který zpracovali Pol a Rabušicová (1997). Závěry z předvýzkumu případu jedné školské rady ukazují, že školská rada je komplikovaný výzkumný terén. Každý člen rady i ředitel školy, a jejich individuální interpretace, utvářejí podobu rady. Proto je výhodný kvalitativní design výzkumu. Jako přínosné se ukazuje zúčastněné pozorování dialogu během jednání rady. Každé jednání přináší svá specifická témata a úkoly, proto je vhodné pozorovat školskou radu nejméně v rozsahu školního roku. Pro školskou radu mohou být významné určité události v historii činnosti rady, jako byl u zkoumané rady podíl na vyřešení konfliktu, který se dotýkal celé školy.

Bibliografie

Pol, M., Rabušicová, M., Novotný, P. (2006). *Demokracie ve škole.* Brno: Masarykova univerzita.

Pol, M., Rabušicová, M. (1996). S*práva a řízení škol. Rady škol v mezinárodní perspektivě.* Brno: Paido.

Pol, M., Rabušicová, M. (1998). *Rady škol - věc veřejná?* Brno: FF MU.

Parker, K., Leithwood, K. (2009) School Councils' Influence on School and Classroom Practice. *Peabody Journal of Education*, 75(4), 37-65.

Chaluš, P. (2015, září). *Demokratická kultura školy ve vztahu k učení.* Příspěvek prezentovaný na konferenci ČAPV, Plzeň.

Marešová, M. (2014). *Výchovné partnerství jako jedna z dimenzí vztahu rodičů a školy* (Disertační práce). Olomouc: PdF UP.

Školský zákon 561/2004 Sb. ve znění účinném od 1. 1. 2017

Woods, P. (2005). *Democratic Leadership in Education*. London: Sage.

Stelmach, B. (2016). Parents' participation on school councils analysed through Arnstein's ladder of participation. *School Leadership & Management,* 36(3), 271-291.

Gutmann, A. (1987). *Democratic education*. Princeton.